

Biológiai alapok fenntartása, fejlesztése, értékelése

A PTE Szőlészeti és Borászati Kutatóintézete, Pécs egyik alapvető feladata a génmegőrzés. A telep létrehozásakor 1949-ben, a klónszelekció mellett a fajtagyűjtemény létrehozása, fenntartása és a fajtaérték kutatás volt a legfontosabb feladat.

A génmegőrzésre többek között azért jelölték ki Pécsset, mert az ország déli részén, hőben és napfényben gazdag, nagyon ritkán fordulnak elő elemi károk. **Az 1949-től folyó folyamatos és szisztematikus munka** eredményeként **Magyarország legértékesebb szőlőgyűjteménye található Pécsset.**

1985-től kezdődően több lépcsőben felújították a gyűjteményt. A rekonstrukciós munka eredményeképpen korszerű rendszerben és a gyűjteményes elvárásoknak megfelelően, csoportosításban kitelepítve található ma a szőlőfajták.

- Kárpát-medence ősi fajtái
- Magyar szőlőnemesítők csemege- és borszőlő fajtái
- Vörösborzőlő fajták
- A világ legismertebb csemegezőlő fajtái
- Környezetkímélő rezisztens szőlőfajták

aktualitások

A fajtagyűjteményt folyamatosan bővítjük. 2003-ban 996 tétel volt a gyűjteményben, ezt 2004-ben 25 fajtával növeltük. A Pécsi Intézetben a **hosszú távú megőrzésbenszereplő** fajták száma ezzel 1021-re emelkedett.

A génbankban ezen felül 210 genetikai-nemesítési szempontból fontos alapanyagot is fenntartunk, megőrizzük, így összesen 1230 tétel található a gyűjteményben.

Az elmúlt öt évben az ültetvényben fellépő tőkehiányokat folyamatosan pótoltuk. Ez minden évben nagy erőfeszítést követelt az Intézettől. A pótlásokat konténeres oltványokkal végeztük.

A gyűjtemény állagának megőrzése érdekében különös figyelmet kell fordítani a növényvédelemre, a metszésre, az ápolási munkákra (hajtásválogatás, fűrtválogatás).

Ültetvényeink egészségesek, szakszerűen gondozottak, az év minden szakaszában bemutatásra alkalmasak.

A pécsi fajtagyűjtemény a világ 6. legteljesebb gyűjteménye, a Kárpát-medence legértékesebb szőlő génbankja, amelyet a világ szőlő fajtagyűjteményeinek katalógusában (WORLD LIST OF GRAPEVINE COLLECTION) nyilvántartanak. A gyűjteményt a Szőlőnövény Génbanki Munkabizottság génbankká nyilvánította.

A „Kárpát-medence kertészeti növényei genetikai diverzitásának feltárása, megőrzése és hasznosítása a lakosság életminőségének javítására” NKFP projekt keretében a „**Már csak gyűjteményben fellelhető régi szőlőfajták összehasonlító morfológiai, biológiai vizsgálata**” című feladatban a gyűjtemény régi, kárpát medencei szőlőfajtáit a nemzetközileg elfogadott OIV kódok alapján (számkulcsos rendszerben) leírtuk.

OTKA pályázat keretében részletesen vizsgáltuk a Kárpát-medence régi szőlőfajtáinak biológiai és termesztési értékeit. Ennek gyakorlati eredménye, hogy néhány régi szőlőfajtát üzemi fajtakísérletbe állítottuk. (pl. Csókaszőlő, az egyetlen kékbogyójú régi magyar szőlőfajta)

Az elmúlt években újra fokozott figyelem irányult a régi magyar fajtákra (hungarikumok). Számos régi fajta esetében a Pécsi Intézetben fenntartott 10 tőkés állományból származó szaporítóanyag volt az új fajtakísérletek, üzemi ültetvények létrehozásának kiindulási anyaga.

A pécsi szőlő fajtagyűjtemény 1952-ben telepített 31. és 43/b számú tábláit kivágtuk és a többi felújított táblához hasonló rendszerben megkezdtük **az újratelepítését 2004 tavaszán. 2005-ben ezeket az újratelepítéseket befejeztük. Az ültetvények táberendezésének építése, az ültetvény termőre fordítása a 2006-2008 közötti időszak fontos feladata.**

Az Intézet tevékenységének eredményeképpen a régi kárpát-medencei fajták közül államilag minősítették a Bakator, Juhfark, Csomorika fajtákat, ill. állami minősítésre bejelentettük a Bakator, Csókaszó, Sárfehér fajtákat.

Az Intézet részt vett egy EU génmegőrzési projektben, amely 1999-2004 között működött (GENRES CT N°81). Elkezdődött egy, több évre szóló új EU projekt, amelyben felkérést kaptunk a részvételre.

Megkezdtük a legújabb genetikai módszerekkel (DNS markerekkel) a szőlőfajták jellemzését és azonosítását nemzetközi kötelezettségünknek megfelelően a régi kárpát-medencei fajták tekintetében. Ez a munka konzorciumos pályázatok keretében zajlik.

A 96 fajta jellemzését mikroszatellit és RAPD markerekkel a fajták 85 százalékában már sikeresen elvégeztük.

Néhány fajta különböző bogyószínű változatait még nem sikerült elkülöníteni markerekkel. Ez a következő évek feladata lesz.

2008-ban tervezzük fajtakatalógusunk újabb kiadását, amelyben az elmúlt évek változásait is bemutatjuk. A jelenlegi helyzethez hasonlóan az elkövetkező években (évtizedekben) rendkívüli jelentőségű lesz a szőlő genetikai diverzitásának megőrzése. Minden ország a lehető legkedvezőbb ökológiai körülmények közé helyezi a szőlő génbankokat, ezért került Pécsre 1949-ben a magyar szőlőgénbank.

Ebben a térségben igen ritkán fordul elő elemi kár, így kiváló körülményeink lehetővé teszik a hazai és nemzetközi feladataink és kötelezettségeink teljesítését.

távlatok

A Pécsi fajtagyűjtemény feladata továbbra is sokrétű: a génállomány megőrzésén és bővítésén túl a nemesítők számára genetikai anyag biztosítása – **a kutatás szolgálata**– középiskolák és egyetemek diákjainak képzésében való részvétel – **az oktatás szolgálata** – a kis- és nagyüzemek szakaemberei, Dél-Dunántúl sok száz szőlősgazdája és minden látogató érdeklődésének kielégítése – **a bemutatás, szaktanácsadás szolgálata. Ezt az összetett feladatot szolgálják az Intézet munkatársai.**

Forrás webcím: https://szbki.pte.hu/tartalom/biologiai_alapok_fenntartasa_fejlesztese_ertekelese